

**AMALAN PERSEKITARAN SELAMAT KANAK-KANAK DALAM
KALANGAN PENGASUH DI RUMAH YANG TIDAK BERDAFTAR**
(*Safety Environment Practices Among Unlicensed Home Based Child Daycare*)

Norulhuda Sarnon, Maisarah Ali & Ezarina Zakaria

Universiti Kebangsaan Malaysia

ABSTRAK

Isu kecederaan kanak-kanak di rumah pengasuh seringkali menimbulkan kerisauan dan dilema bagi ibu bapa bekerja. Walaupun kerajaan telah menetapkan perlunya pendaftaran dilakukan oleh pengasuh di rumah jika bilangan kanak-kanak adalah melebihi empat orang, namun masih ramai pengasuh yang tidak berdaftar dan menjalankan operasi mengasuh kanak-kanak. Kajian kualitatif dengan rekabentuk *single case* ini bertujuan untuk meneroka amalan persekitaran selamat dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar. Kaedah temubual mendalam dengan menggunakan soalan semistruktur telah digunakan dalam pengumpulan data. Pemerhatian tidak turut serta pula digunakan sebagai triangulasi dalam kajian ini. Kaedah persampelan adalah persampelan bertujuan yang melibatkan seramai lima orang pengasuh kanak-kanak di rumah dengan kriteria yang telah ditetapkan. Hasil kajian menggunakan analisis *cross-case* ini menunjukkan bahawa terdapat lima tema yang menggambarkan amalan pengasuh tidak berdaftar iaitu (i) mengutamakan kebersihan (ii) peka terhadap alatan berbahaya (iii) berusaha ke arah persekitaran selamat (iv) kurang persediaan kecemasan dan (v) penglibatan ahli keluarga pengasuh. Selain daripada itu, terdapat dua tema penting muncul berkaitan dengan amalan keselamatan kanak-kanak iaitu (i) kenakalan kanak-kanak menambah risiko dan (ii) keperluan kerjasama ibu bapa. Langkah memperbaiki amalan persekitaran selamat dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar dibincangkan terutama keperluan kemahiran dan penguatkuasaan dasar kerajaan.

Kata Kunci: Persekitaran Selamat, Pengasuh Tidak Berdaftar, Pengasuh di Rumah, Kanak-Kanak;, Kualitatif

ABSTRACT

The issue of child injuries in home based child daycare often creates anxiety and dilemma for working parents. Although the government has set the need for registration by home-based child daycare if the number of children is over four children, there are still many unlicensed caregivers and carry out child-rearing operations. This qualitative research study with a single case design aims to explore safe environment practices among unlicensed home based child daycare. An in-depth interview method using semi structure questionnaire has been used in research data collection. Non-participants' observation also used as triangulation in this research. The sampling method is a purposive sampling involving a total of five home based

child daycare with defined criteria. The results of cross-case synthetic analysis showed that there are five themes that describe practice among unlicensed daycare names (i) prioritize hygiene (ii) sensitive to dangerous equipment (iii) work towards a safe environment (iv) lack of emergency preparedness and (v) involvement of caretaker family members. In addition, there are two important themes emerging in relation to child safety practices namely, (i) Child delinquency increases the risk of child injuries and (ii) the need of parental cooperation. Precaution to improve safe environment practices among unregistered caregivers are discussed particularly about the skills and enforcement requirements of the government policy.

Keywords: safe environment, unregistered caregivers, home babysitter, children; qualitative

PENGENALAN

Pengasuh ibarat ibu kedua bagi kanak-kanak asuhan dan didikannya memberi kesan yang besar kepada perkembangan awal kanak-kanak. Ibubapa memerlukan perkhidmatan pengasuh bagi membantu mereka cekap mengimbangi antara kerjaya dan rumahtangganya (Feierabend & Staffebach, 2016). Persekitaran tempat penjagaan memainkan peranan yang besar dalam kesihatan dan keselamatan kanak-kanak (*Federal Interagency Forum on Child and Family Statistics*, 2013). Oleh itu, pemilihan pusat penjagaan adalah penting bagi menentukan kanak-kanak berada dalam persekitaran yang sesuai. Pemilihan pusat jagaan juga adalah penting bagi perkembangan kognitif, sosial dan psikologikal yang optimum (Santrock, 2009). Kajian Rusmailani (2014) menunjukkan pentingnya untuk melihat siapa pengasuh kepada anak-anak terutama semasa meninggalkan mereka di pusat jagaan sama ada pengasuh terlatih dan mempunyai kelayakan sebagai pengasuh kanak-kanak ataupun tidak.

Terdapat ibu bapa yang sangat menitikberatkan kualiti pengasuh dengan hanya menghantar anak kepada pusat jagaan atau pengasuh berdaftar. Sebaliknya, terdapat juga ibu bapa yang tidak memilih untuk menghantar anak mereka kepada pengasuh sama ada berdaftar dengan pihak berkuasa mahupun tidak, asalkan mereka boleh keluar bekerja dan anak mereka dijaga dengan baik. Kajian oleh Noble (2007) mendapati terlalu sedikit ibu bapa yang mempunyai pemahaman terhadap penjagaan yang berkualiti dan bagaimana untuk memilih sesebuah perkhidmatan penjagaan. Walaupun pelbagai usaha yang telah dilakukan iaitu dengan menyediakan prosedur penubuhan TASKA tetapi bilangan TASKA yang berdaftar di bawah Jabatan Kebajikan Masyarakat ini masih sedikit (Kamaruddin et al., 2003). Pada hari ini, kebanyakan ibu bapa menghantar anak-anak mereka kepada pengasuh dengan mengambil kriteria boleh berunding sekiranya memerlukan perkhidmatan pada waktu cuti, mahukan anak mereka diberi tumpuan, keselesaan, dan sudah lama mengenali pengasuh (Hanim Hashim, 2013). Kajian Davis and Connelly (2005) menunjukkan bahawa ketersediaan adanya perkhidmatan, kemudahan akses dan pengurusan kanak-kanak merupakan kriteria pemilihan kebanyakan ibubapa. Berbanding bagi ibubapa yang berpendapatan rendah, mereka lebih memilih perkhidmatan yang menawarkan kos yang lebih murah (Leslie et al., 2000; Peyton et al., 2001).

Bagi pusat jagaan kanak-kanak yang berdaftar, pegawai pelindung kanak-kanak Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM) akan sentiasa memantau dan memeriksa pusat jagaan tersebut secara berkala sepertimana yang termaktub di dalam Akta Taman Asuhan Kanak-kanak (1984).

Pengasuh yang menjaga kanak-kanak disyaratkan untuk mempunyai kemahiran dalam menguruskan kanak-kanak. Walaubagaimanapun, kajian oleh Tallman (2000) mendapati sekurang-kurangnya 2/3 daripada 220 pusat jagaan kanak-kanak berlesen mengabaikan aspek keselamatan. Antara perkara yang telah diabaikan termasuklah tempat tidur kanak-kanak, skrin tingkap, permukaan taman permainan (playground) serta barang-barang lain yang dimiliki oleh pusat penjagaan tersebut tidak selamat untuk digunakan. Manakala Angela, Jeon, dan Marjorie (2013) mendapati daripada 13 aspek peraturan, tujuh kategori tidak dipatuhi oleh pusat jagaan berdaftar yang melibatkan isu keselamatan kanak-kanak asuhan. Apabila kualiti adalah kurang daripada standard yang ditetapkan, maka kanak-kanak berisiko untuk mendapat jangkitan penyakit, kecederaan dan penjagaan yang tidak sepatutnya (Bradley & Vandell, 2007; Lee & Greig, 2012).

Jika pusat jagaan yang berdaftar juga mengabaikan aspek yang penting, bagaimana pula dengan yang tidak berdaftar? Berbeza dengan pusat jagaan atau pengasuh tidak berdaftar, pelindung sukar untuk memantau kerana tiada rekod bersama JKM. Maka timbul persoalan adakah kanak-kanak tersebut dijaga dengan baik jika dihantar kepada pusat jagaan atau pengasuh yang tidak berdaftar? Tanpa ilmu dan kemahiran mengawal dan menjaga kanak-kanak, pengasuh tidak berdaftar mungkin sering mengabaikan keperluan kanak-kanak dan tidak memahami situasi yang berlaku semasa menjaga mereka. Tambahan pula, pelbagai tekanan hidup masyarakat pada hari ini boleh meningkatkan risiko kemalangan dan kecederaan dalam kalangan kanak-kanak. Menurut Rozmi (2002), pusat jagaan yang tidak berdaftar berisiko tinggi kerana kemudahan tidak disediakan dengan sepatutnya dan sekiranya berlaku kemalangan terhadap bayi, kesilapan turut diletakkan kepada ibu bapa kerana telah memilih untuk meletakkan anak mereka di situ. Pengasuh tidak berdaftar ini juga berkemungkinan mengambil mudah akan keperluan kanak-kanak yang dijaganya. Hal ini seterusnya akan menyebabkan berlakunya kecuaiannya sehingga mampu menyebabkan kemalangan dan kematian kepada kanak-kanak.

Faktor kualiti merupakan perkara asas yang penting bagi pusat penjagaan kanak-kanak kerana ia menyediakan satu tempat yang asas bagi menggalakkan perkembangan kanak-kanak ke tahap yang optimum (Santrock, 2009). Pusat penjagaan yang berkualiti ini turut memberi kesan terhadap aspek-aspek perkembangan bukan sahaja di peringkat kanak-kanak, tetapi peringkat lain dalam jangkamasa panjang terutama dalam meningkatkan keupayaan kognitif dan tingkah laku (Vandell et al., 2010). Banyak kajian yang telah dijalankan di negara-negara maju berhubung dengan bentuk, jenis dan akibat pengabaian pengasuh dan kepentingan persekitaran selamat kepada kanak-kanak. Namun begitu di Malaysia, masih kurang kajian yang meneroka secara mendalam tentang tahap keselamatan kanak-kanak yang ditinggalkan kepada pengasuh khusus kepada yang tidak berdaftar. Sehubungan dengan itu, kajian ini merupakan suatu kajian eksploratori yang bertujuan untuk mengetahui amalan persekitaran selamat bagi kanak-kanak dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar.

METODOLOGI

Rekabentuk

Kajian ini menggunakan kajian kes dengan rekabentuk *single case*. Penggunaan kajian kes ini bersifat eksploratori dan ia adalah sesuai untuk mendalami isu yang ingin dikaji iaitu amalan persekitaran selamat kanak-kanak dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar. Pengkaji mengandaikan bahawa sesuatu amalan adalah hasil daripada pengetahuan dan pemahaman individu dan ia adalah kombinasi yang tidak terpisah (epistemologi kajian), maka konsep amalan dalam kajian ini dianggap sebagai satu unit analisis dengan tidak memisahkan pengetahuan yang mendasari sesuatu amalan persekitaran selamat.

Sampel Kajian

Kajian ini menggunakan teknik persampelan bertujuan. Seramai 8 orang informan terlibat dan telah berjaya ditemubual. Informan kajian ini terdiri daripada pengasuh kanak-kanak yang menjalankan operasi di rumah tanpa memaklumkan atau mendaftar dengan Jabatan Kebajikan Masyarakat. Selain itu, kriteria lain yang ditetapkan ialah jumlah kanak-kanak yang diasuh perlu melebihi empat orang kanak-kanak dan mempunyai pengalaman mengasuh kanak-kanak sekurang-kurangnya lima tahun.

Teknik pengumpulan dan analisis data

Dua teknik pengumpulan data iaitu temubual mendalam dan pemerhatian tidak turut serta telah digunakan dalam kajian ini. Menurut Creswell (2013, p.97), kajian kes melibatkan pengumpulan data dengan sumber yang pelbagai. Temubual mendalam kajian ini melibatkan penggunaan soalan semistruktur dengan dipandu oleh protokol temubual. Data temubual yang diperolehi dianalisis dengan menggunakan teknik analisis *cross case synthetic*. Manakala bagi teknik pemerhatian, senarai checklist telah dibina berasaskan pemerhatian kali pertama dan berkembang membentuk tema bagi informan seterusnya. Kesemua soalan temubual dan senarai pemerhatian adalah berkaitan dengan amalan persekitaran selamat pengasuh kanak-kanak. Pemerhatian dalam kajian ini dapat membantu untuk meningkatkan kredibiliti data melalui triangulasi di samping data itu sendiri digunakan untuk menjawab persoalan kajian.

HASIL KAJIAN

Latar Belakang informan

Kesemua informan berada di dalam lingkungan umur pertengahan dewasa iaitu berusia dalam lingkungan 40an hingga 50an. Jadual 1 menunjukkan latar belakang informan kajian. Daripada jadual dapat dilihat umur bagi informan A, C dan D masing-masing adalah 45, 49 dan 47 tahun. Manakala informan B dan E pula masing-masing berusia 55 dan 52 tahun. Dari aspek jantina pula, kesemua informan adalah perempuan. Daripada segi tahap pendidikan, informan A, B dan D mendapat pendidikan sehingga tahap Sijil Pelajaran Malaysia (SPM). Manakala

informan C memperoleh pendidikan sehingga tahap Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia (STPM). Bagi informan E pula, pendidikan yang diperoleh adalah sehingga tingkatan tiga. Secara keseluruhannya kesemua informan memiliki pengetahuan asas di dalam pendidikan.

Pengalaman informan sebagai pengasuh pula menunjukkan bahawa kesemua informan memiliki pengalaman sebagai pengasuh lebih daripada lima tahun. Informan D memiliki pengalaman kerja sebagai pengasuh paling lama iaitu selama 15 tahun diikuti dengan informan C iaitu selama 10 tahun. Manakala informan A, B dan E masing-masing memiliki pengalaman sebagai pengasuh selama sembilan tahun, tujuh tahun dan enam tahun. Kesemua informan tidak pernah mengikuti mana-mana kursus asuhan kanak-kanak.

Jadual 1: Latar Belakang Informan Kajian

Informan	Umur	Jantina	Tahap Pendidikan	Pengalaman Mengasuh Kanak-Kanak	Pernah mengikuti kursus asuhan
A	45	Perempuan	SPM	9 Tahun	Tiada
B	55	Perempuan	SPM	7 Tahun	Tiada
C	49	Perempuan	STPM	10 Tahun	Tiada
D	47	Perempuan	SPM	15 Tahun	Tiada
E	52	Perempuan	Tingkatan Tiga	6 Tahun	Tiada

Amalan persekitaran selamat

Hasil kajian menunjukkan bahawa terdapat lima tema utama yang dapat menjelaskan amalan persekitaran selamat dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar. Di samping itu, terdapat dua tema lain muncul yang dianggap penting berkaitan persekitaran selamat dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar. Jadual 2 menunjukkan tema amalan persekitaran selamat bagi pengasuh tidak berdaftar melalui dua jenis kaedah pengumpulan data iaitu temubual mendalam dan pemerhatian.

Jadual 2: Tema amalan persekitaran selamat bagi pengasuh tidak berdaftar

Temubual mendalam	Pemerhatian
<ul style="list-style-type: none"> • Keutamaan kebersihan • Peka terhadap alatan berbahaya • Berusaha ke arah persekitaran selamat - - • Kenakalan kanak-kanak menambah risiko* • Keperluan kerjasama ibubapa* 	<ul style="list-style-type: none"> • Menjaga kebersihan • Barangan bahaya disimpan • Persekitaran mesra kanak-kanak • Kurang persediaan kecemasan • Penglibatan ahli keluarga pengasuh - -

* Tema lain yang muncul berkaitan persekitaran selamat

i) Keutamaan Kebersihan

Kajian menunjukkan kesemua informan melihat aspek kebersihan sebagai amalan utama dalam memastikan keselamatan kanak-kanak. Penggunaan perkataan ‘paling’ serta ‘penting’ menunjukkan ia adalah aspek utama keselamatan daripada kaca mata pengasuh. Ini dapat dilihat daripada pernyataan Informan A yang menyatakan bahawa keselamatan kanak-kanak merujuk pada aspek kebersihan sebagai yang paling utama, “*bagi saya kebersihan lah yang pertama...*”. Begitu juga dengan informan B yang mengaitkan bagaimana aspek kebersihan boleh menjadi bahaya; “*yang penting teratur, bersih, kemas...aaa kalau sampah-sampah pun budak-budak boleh kutip dan telan juga kan. Lebih-lebih lagi kalau budak yang umurnya lingkungan setahun. Ha... itulah sebabnya nak bersih, kemas, lapang...*” Daripada data tersebut dapat diketahui bahawa informan mengaitkan persekitaran yang tidak bersih akan menyebabkan kanak-kanak terdedah dengan bahaya seperti memakan sampah yang halus. Terdapat juga informan yang melihat aspek keselamatan dengan gigitan serangga seperti Informan C yang menyatakan; “*...suasananya kena lapang, bersih. Bersih tu maknanya tak adalah habuk-habuk makanan nanti semut pulak gigit mereka...*” persekitaran yang tidak lapang dan bersih dianggap akan mengundang serangga dan mengganggu keselamatan kanak-kanak.

Hasil pemerhatian turut mendapati bahawa persekitaran rumah pengasuh adalah bersih dan lapang. Catatan pemerhatian menunjukkan walaupun kesemua rumah informan mempunyai karpet untuk memberi keselesaan kepada kanak-kanak untuk tidur, baring atau bermain namun mereka masih menjaga kebersihan.

ii) Peka Terhadap Alatan Berbahaya

Kesemua informan berpendapat bahawa pengasuh perlu peka terhadap alatan yang berbahaya daripada didekati oleh kanak-kanak asuhan. Informan bersetuju ketidakpekaan pengasuh terhadap peralatan berbahaya akan mengundang kemalangan terhadap kanak-kanak asuhan. Informan A, B, C dan D juga sama-sama menyatakan bahawa peralatan-peralatan tajam adalah alatan yang paling bahaya sekali sekiranya terdedah kepada kanak-kanak. Peralatan tajam yang dimaksudkan termasuklah pisau, alat-alat tulis dan *stepler*.

Menurut informan B dan C, sekiranya kanak-kanak terdedah dengan peralatan tersebut kebarangkalian untuk terjadinya kemalangan adalah tinggi. Menurut informan B “*jauh daripada benda-benda tajam, pisau, garpu, alat-alat tulis seperti pensel-pensel yang tak dijangka kan seperti stepler, isi stepler...aaa.. sampah-sampah pun budak-budak boleh telan juga...*” Manakala informan C melahirkan rasa kebimbangan jika bayi memakan alat yang kecil “*benda tajam, alas-alas tu kalau ditarik bahaya kan.... Barang-barang kaca, yang benda-benda kecil, stepler-stepler, isi-isinya, takut baby makan.*”

Informan D pula menyatakan bahawa beliau tidak membenarkan kanak-kanak asuhannya berada di kawasan yang terdedah kepada peralatan-peralatan bahaya kerana ia akan mendedahkan bahaya kepada kanak-kanak; “*Saya tak adalah leka lepaskan budak-budak tu, kat kawasan yang macam ada benda-benda yang macam boleh bahayalah macam tajam-tajam ke. Saya tak ada bagi diorang main kat kawasan macam tu...*”

Di samping itu, informan A mengamalkan untuk menyimpan semula permainan yang diberikan kepada kanak-kanak sekiranya mereka bergaduh kerana kluatir kanak-kanak akan mencederakan antara satu sama lain dengan menggunakan permainan mereka; “*permainan untuk mereka bermain, kalau bergaduh terus simpan, jadi apa-apa tak pening nanti..takut cedera, dah jadi masalah*”

Hasil pemerhatian turut mendapati tidak ada alatan yang tajam dan berbahaya di sekitar tempat jagaan bayi dan kanak-kanak. Hanya peralatan dan permainan yang tidak berbahaya sahaja yang kelihatan diberikan kepada kanak-kanak.

iii) Berusaha Ke Arah Persekitaran Selamat

Kesemua informan didapati berusaha untuk menyediakan persekitaran selamat. Antara usaha yang banyak dilakukan ialah dengan mengubah susun atur peralatan di rumah agar tidak mendatangkan risiko kecederaan. Informan mengubah susun atur rumah bagi memastikan luas kawasan rumah bertambah sekali gus memberikan keselesaan kepada kanak-kanak asuhan. Menurut informan A beliau mengubah susun atur perabot supaya kawasan lebih luas dan selesa kepada kanak-kanak; *“perabot pun ubah kedudukan untuk luas kawasan. Hari raya je ubah balik...”* Manakala, informan B juga menyatakan hal yang sama dan menambah bahawa beliau meminimumkan perhiasan rumah supaya kanak-kanak tidak mudah capai; *“Terpaksa berkorban juga alih perabot.. supaya aaaa macam kawasan supaya nampak lapang kenelaaah sedikit sebanyak. Itu sahaja. Perhiasan kena diminimakan”*.

Menyusun atur rumah tidak terhad kepada menyusun atur perabot semata-mata, ianya termasuklah memberi perhatian kepada perabot yang berbucu, kedudukan television yang lebih selamat dan tidak mudah hempap kanak-kanak, perhiasan yang tidak berlebih-lebihan dan melapangkan kawasan dengan mengetepikan perabot-perabot sepertimana yang dilakukan oleh informan C. *“...lepas tu lapang macam meja-meja yang ada bucu-bucu tu kalau boleh elakkanlah ataupun ketepikan ke. Kalau tak kena pantau lebih ketat. Kena ajar budak-budak disiplin kalau nak cantik...”* Menurut informan D pula, beliau membuang barang-barang lama yang menyempitkan rumah supaya rumah menjadi luas dan kanak-kanak boleh bermain tanpa informan perlu berasa susah hati;

“...banyak barang-barang yang tak pakai saya buang. Lepas tu saya nak bebas dia main dalam rumah. Nak bagi dia main luas lari-lari kan. Lari-lari dalam rumah lah bukan lari-lari dekat luar kan, aa banyak saya rasa. Jadi saya memang luaskan rumah ni untuk anak jagaan nilah supaya diaorang selesa.”

Selain, daripada itu, kesemua informan didapati peka terhadap arus elektrik yang terdedah sebagai satu amalan menyediakan persekitaran selamat kepada kanak-kanak. Menurut informan C, beliau sangat bimbang dengan kedudukan barangan elektrik yang ada di rumah; *“Kedudukan TV, TV kan senang mudah jatuh, kenalah pasang kat dinding ke, kan TV sekarang LCD, apa apa boleh terjadi. Tulah. Plak-plak semua tu. Kene pantaulah.”* Begitu juga dengan informan E yang menyatakan beliau sentiasa menghalang kanak-kanak daripada bermain apa jua barang yang mempunyai arus elektrik dan memantau kanak-kanak daripada berdekatan dengan wayar-wayar di rumah.; *“semuanya terkawal lah jangan main letrik apa ke ye.. TV pasang kan udah. Jangan main main letrik sudah. Wayar-wayar tu kene tengok lah.”*

Kesemua informan juga turut mengambil langkah keselamatan dengan mengunci pintu pagar. Mereka berpandangan tindakan tersebut adalah penting bagi mengelakkan kanak-kanak terdedah kepada perkara bahaya. Informan D tidak membenarkan kanak-kanak bermain di

perkarangan rumah, sebaliknya hanya membiarkan kanak-kanak bermain di dalam rumah dan mengunci segala pintu pagar;

“Saya takde bagi diorang bagi main kat kawasan-kawasan macamtu. Dalam rumah je. Jadi pintu kunci, pagar kunci dalam rumah. Saya boleh buat kerja apa saja. Saya tak ada biarkan diorang duduk dekat luar, takde bagi duduk kat luar tanpa ada pengawasan”

Menurut informan E pula, tabiat mengunci pintu rumah bukan semata-mata untuk keselamatan kanak-kanak asuhan tetapi juga penting bagi keselamatan informan dan keluarga.

“...bukan kanak-kanak kita mak kanak-kanak pun kita kunci takut orang jahat. Tau jelah, orang datang bukan boleh pintu terbuka, pagar luar kunci. Pintu dalam idaklah berkunci, kita nak keluar masuk susah. Pintu pagar luar, ha acik memang takut je. Walaupun tutup, pintu rumah memang setiasa terbuka.”

Di samping itu juga, kebanyakan daripada mereka tidak membenarkan kanak-kanak bermain di luar rumah tanpa pengawasan. Selain itu, informan D turut menyatakan bahawa beliau akan memastikan untuk sentiasa bersama kanak-kanak dan kanak-kanak berada di dalam pemerhatiannya. *“Saya tak ada biarkan diorang duduk dekat luar, takde bagi duduk kat luar tanpa ada pengawasan. Tapi kalau saya keluar, diorang keluar. Kalau saya tak keluar, diorang tak keluar.”*

Ekoran adanya kes pengasuh yang mengawasi kanak-kanak dengan mengikat kaki atau membedung kanak-kanak agar tidak banyak bergerak, kesemua informan dengan tegas tidak bersetuju. Informan C menyatakan bahawa *“Takdelah saya macam nak ikat dia ke apa, tak ada lah pulak. Pengawasan tu kita nampak. Kita tak kan biarkan dia tanpa ada.. macam dia pergi sorang-sorang kan, ha biar dia pergi. Tak ada lah pulak, tak adalah saya buat dia macamtu. Tapi kalau dia keluar, saya keluar, memang nak tak nak kena macamtuloh, kena ekor je mana dia pergi.”*

Selain itu, ramai informan yang turut berusaha menjaga pemakanan kanak-kanak asuhan. Dengan sebab itu informan sentiasa menyediakan makanan yang bersih kepada kanak-kanak supaya tidak ada yang keracunan makanan. Informan D menyatakan; *“selalunya saya akan pastikan makan minum semua bersih, takut nanti kalau tercemar, budak-budak pula sakit.”* Bagi informan B pula, beliau akan bertanya kepada ibu bapa kanak-kanak tentang makanan apa yang digemari oleh anaknya dan makanan apa yang tidak disukai oleh kanak-kanak tersebut; *“...pengasuh kene tanya kepada ibu bapa, macamana anaknya kat rumah, apa yang dia suka makan.. kan?...”* Ini bagi mengelakkan kanak-kanak tidak mahu makan dan akhirnya mengalami sakit atau kembung perut.

Seterusnya, dua orang informan menyatakan bahawa mereka turut mengambil kira struktur buaian bagi memastikan keselamatan kanak-kanak terjaga terutamanya yang masih bayi. Antara amalan yang dilakukan oleh informan A termasuklah membentangkan alas atau ‘toto’ di bawah buaian supaya sekiranya bayi terjatuh, alas tersebut akan mengurangkan kecederaan yang lebih serius. Selain itu, informan A dan C juga setuju bahawa kedudukan yang terbaik untuk buaian adalah tidak boleh terlalu tinggi sebaliknya perlu memastikan buaian tersebut rendah. Menurut informan A; *“...tidur macam masuk dalam buai, bawahnya kenalah*

berlapik dengan toto. Dia punya kedudukan janganlah tinggi sangat, dia kene rendah. Untuk baby memang kene rendah. Walaupun kita letak duduk ramai-ramai, tapi kedudukan kene rendah. Diorang tak boleh kacau...". Manakala informan C menyatakan bahawa bayi boleh turun buaian sendiri dan sekiranya kedudukan buaian tinggi ia akan mendatangkan kecederaan kepada bayi tersebut; *"...Buaian pula rendah, kene rendah, sebab kadang baby boleh turun sendiri"*

Hasil pemerhatian juga mendapati kenyataan yang diberikan adalah konsisten dengan amalan yang dilakukan oleh informan. Informan meletakkan buaian di sudut yang selamat, adanya alas di bawah buaian. Kebanyakan alat elektrik juga diletakkan jauh daripada capaian kanak-kanak. Selain itu, didapati kesemua informan mengawasi kanak-kanak dan tidak membiarkan kanak-kanak tanpa pengawasan walaupun sedang menonton televisyen. Di luar rumah pula informan sentiasa mengunci pintu pagar untuk keselamatan.

iv) Kurang Persediaan Kecemasan

Daripada hasil temubual dan pemerhatian, didapati kebanyakan informan tidak menitikberatkan persediaan jika berlaku kecemasan. Hanya informan A yang ada menyediakan alat pemadam kebakaran dan kit kecemasan. Menurut informan A, beliau mempunyai alat pemadam kebakaran di rumah sebagai persediaan sebarang kemungkinan yang boleh membahayakan seluruh isi rumah termasuklah kanak-kanak asuhan di bawah jagaannya. Menurut informan A lagi, alat pemadam kebakaran adalah penting dan perlu ada disetiap rumah pengasuh; *"Kalau keselamatan.. yang pemadam api tu kene ada kat rumah lah, takut apa-apa terjadi kat rumah ke apa kan.. Kalau pengasuh tu sepatutnya mesti kene ada.."*

Beliau juga mengamalkan untuk bersiap sedia dengan peralatan-peralatan rawatan kecemasan kepada kanak-kanak sebagai langkah berjaga-jaga sebelum kanak-kanak ditimpa musibah atau tidak sihat. Antara peralatan bantuan kecemasan yang disediakan oleh beliau termasuklah pemeriksa suhu badan dan *cool fever* untuk rawatan *cold sponge* kepada kanak-kanak yang demam atau tidak sihat.; *"Kalau budak-budak demam pulak, Cik Nor sediakan lah yang suhu badan, thermometer, cool fever ke apa, Cik Nor siapkanlah."*

Hasil pemerhatian hanya mendapati informan A sahaja yang menyediakan alat persediaan kecemasan berbanding informan lain. Kit keselamatan juga tidak ada di rumah pengasuh lain melainkan informan A. Selain itu, tidak ramai informan yang meletakkan kunci pintu pagar di sebelah pintu agar mudah dicapai jika berlaku kebakaran atau kecemasan di dalam rumah. Ini menunjukkan informan kurang prihatin terhadap persediaan jika berlaku kecemasan.

v) Penglibatan Ahli Keluarga Pengasuh

Data pemerhatian menunjukkan informan banyak dibantu oleh ahli keluarga lain di rumah terutama apabila informan melakukan tugas di luar rumah. Ahli keluarga seperti anak-anak dan suami turut sama mengawasi dan bermain bersama kanak-kanak asuhan. Daripada pemerhatian, terdapat informan yang perlu melakukan tugas lain di samping menjaga kanak-kanak asuhan seperti mengambil anak sendiri pulang daripada sekolah. Sewaktu informan A mengambil anak-anak daripada sekolah, anak dewasa yang tinggal serumah dengan informan mengambil alih tugas mengasuh. Keadaan yang sama berlaku bagi informan D semasa beliau mengikuti kelas agama. Informan adalah seorang yang agak aktif terlibat dengan marhaban, maka anak-anak yang remaja dan dewasa akan membantu mengasuh kanak-kanak semasa

ketiadaan informan. Bagi informan B, C dan D, walaupun tidak meninggalkan kanak-kanak asuhan atas urusan tertentu, namun anak-anak informan turut sama menjaga selepas mereka pulang ke sekolah. Fenomena ini menunjukkan seolah-olah ahli keluarga yang lain sangat menerima baik kehadiran kanak-kanak asuhan dan tidak menjadi masalah untuk turut membantu mengawasi mereka.

Tiga orang informan melahirkan rasa tanggungjawabnya terhadap kanak-kanak yang dijaga melebihi anak sendiri. Informan mengatakan bahawa ia merupakan tanggungjawab yang diletakkan ke atas mereka. Disebabkan itu, informan akan mengawasi kanak-kanak sebaik mungkin supaya tidak berlaku perkara-perkara yang tidak diinginkan sepertimana kenyataan informan E;

“Rasa macam kita nak jaga anak orang lebih dari anak kita. Kalau apa-apa jadi kat anak orang, acik kene tanggungjawab. Tapi kalau dah tak boleh nak buat apa, nak buat macam mana ye dak? Tapi kita pun jangan lah bagi jatuh ke apa ke, risau juga, maknanya kita cuai kata orang. Maknanya kita lebih jaga anak orang dari anak kita sendiri.”

Hasil pemerhatian juga menunjukkan bahawa ahli keluarga yang lain turut membantu menjaga kanak-kanak asuhan sewaktu informan sedang memasak. Keadaan ini menunjukkan bahawa informan juga tidak lari daripada melakukan tugas-tugas lain di rumah selain mengasuh kanak-kanak. Seseengah informan hanya memanaskan lauk yang telah dimasak pada awal pagi manakala yang lain hanya memasak masakan ringkas sesuai dengan tugasnya perlu mengasuh kanak-kanak dan memberi kanak-kanak makanan. Kehadiran ahli keluarga yang lain sangat membantu meringankan tugas informan dan dapat memastikan kanak-kanak selamat.

Tema Lain Yang Muncul Berkaitan Persekitaran Selamat

Hasil temubual turut mendapati wujudnya dua tema penting yang berkaitan dengan persekitaran selamat dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar. Tema ini mempunyai kekuatan untuk dibincangkan kerana ia menunjukkan cabaran yang dihadapi oleh pengasuh dalam mengamalkan persekitaran selamat kanak-kanak.

i) Kenakalan Kanak-Kanak Menambah Risiko

Hasil temubual mendapati ramai informan berpandangan bahawa kenakalan kanak-kanak boleh mengundang kepada risiko kecederaan.. Menurut informan A, antara situasi berisiko cedera kanak-kanak adalah apabila ketika sedang makan kerana keadaan yang riuh serta bising dan memenatkan pengasuh. .; *“Kene layan kerenah diorang ler kan.. Ye lah budak. Yang transit tu bisinglah, makaaaaan.. apa semualah.. time makan bisinglah..”* Selain itu, informan B pula mendapati bahawa situasi berisiko tidak selamat ialah apabila perlakuan kanak-kanak sukar dikawal sehingga tercetusnya pergaduhan antara satu sama lain.. *“selalunya bila mereka bergaduh ada sedikit kurang kawalan. Kadang-kadang bila suka macam campak permainan tiba-tiba boleh terjadilah ...”* Walaubagaimanapun, mereka akur bahawa itu adalah situasi normal bagi kanak-kanak sepertimana pernyataan informan D;

“budak ni kalau dah besar, mencabar tu degil. Kang kalau dah besar melawan kan? Kalau kecil tak delah melawan, yang besar-besar tu geram, kalau kita kata itu, ini dia tak nak dengar, geram juga. Tak akan kita nak menampar anak orang? Kadang suruh mandi pun tak nak. Degil juga tu. Tapi yalah namanya pun budak, budak biasalah tu.”

Bagi informan C pula, dengan jelas menyatakan bahawa beliau tidak suka mengasuh bayi yang sukar dikawal seperti tangisan bayi dan bayi yang meragam. Informan juga turut menyatakan bahawa, bayi yang suka menangis tidak wajar dihantar kepada pengasuh yang mengasuh ramai kanak-kanak kerana pengasuh tidak mampu memberikan sepenuh perhatian kepada bayi seperti itu; *“Okay no satu, yang paling saya tak suka, baby yang meragam, yang mengada-ngadalah yang menangis tak tentu pasal. Kalau boleh elakkan. Baby yang macamtu kene jaga orang yang tak jaga ramai, boleh jaga dia je. Ha itulah cabaran.”*

ii) Keperluan Kerjasama Ibu Bapa

Tiga orang responden mengaitkan amalan persekitaran selamat dengan kerjasama ibubapa. Informan berpandangan bahawa amalan keselamatan turut memerlukan kerjasama ibubapa, bukanlah seratus peratus diserahkan kepada pengasuh.. Walaubagaimanapun, apa yang mereka hadapi adalah ibu bapa tidak memahami bahawa tanggungjawab tersebut. Menurut informan B, pengasuh juga memerlukan masa untuk berehat dan tidak boleh mengasuh kanak-kanak dalam tempoh masa yang begitu lama. Informan B juga turut mengaitkan bahawa menjaga sesuatu yang bernyawa bukanlah sesuatu yang mudah sebaliknya merupakan tanggungjawab besar yang perlu dipikul oleh pengasuh. Sekiranya pengasuh mengalami tekanan, pengasuh semestinya tidak dapat memberikan perkhidmatan yang berkualiti kepada penjagaan dan keselamatan kanak-kanak sepertimana pernyataan informan B;

“Bukan kurang komunikasi tu. Maksudnya tak prihatin terhadap anak sendiri. Terlalu mengharap pengasuh semua... pengasuh sebenarnya perlukan rehat. Tak boleh mengasuh dalam jumlah jam yang terlalu lama kan? Sebabnya kita menjaga kanak-kanak. Kanak-kanak tu bernyawa, ia berkaitan dengan nyawa. Lagi kebajikan kanak-kanak kan? Tak boleh stress, bila kita stress nanti perkhidmatan pun tak begitu baik. Kena cukup rehat, kene hati lapang, terbuka, barulaah anak yang dijagapun selamat. Kan? Berkualiti. Ibu bapa kenelah faham. Tak bolehlah semuaaaaaanya letak dekat pengasuh. Selalu je dalam tv kan nampak pengasuh tu je yang salah, dia jaranglah nak sebelah ibu bapa ”

Manakala informan C pula mengaitkan bahawa ibu bapa yang bertanggungjawab semestinya tahu keperluan anak-anak mereka, seperti memberi ubat sebelum hantar ke rumah pengasuh sekiranya anak mereka mengalami masalah kesihatan. Antara yang diutarakan oleh informan C semasa ditemu bual adalah, *“Lagi satu apani.. ibu bapa yang nak hantar anak yang demam tu sepatutnya yang mana ubat yang perlu boleh dimakan pagi sebelum datang tu bagi dulu. Bukan ke kat rumah pengasuh tu dah ramai? Di mana perhatian mereka? Kene prihatin, sikap prihatin diorang? Kan. Kan diorang dah berpelajaran. Tulah.”*

Keadaan ini ditambah buruk dengan kesukaran informan untuk menegur ibubapa kerana mereka adalah berjiran. Informan D meluahkan rasa sukarnya untuk memberitahu masalah beliau kepada ibu bapa kerana ibu bapa tersebut juga merupakan jiran kepada informan. Perkara ini menyebabkan informan berasa serba salah untuk menegur demi menjaga perasaan ibu bapa yang juga merupakan jiran kepada beliau. *“Perhubungan dengan ibu bapa nak kena jaga juga tapi dalam pada masa sama sukar untuk menegur. Sukar untuk apa nama.... Ibu bapa pun tidak fahami pengasuh, lagipun jiran dan kawan...lebih-lebih lagi yang dijaga tu anak jiran, takkan nak bergaduh pulak. Terpaksalah bersabar.”*

PERBINCANGAN

Daripada kesemua tema yang telah dijelaskan, fenomena yang dapat digambarkan adalah pengasuh tidak berdaftar turut berusaha mengamalkan persekitaran selamat. Situasi ini adalah berbeza dengan kajian yang dijalankan oleh Rosenthal dan rakan (2016) yang mendapati bahawa pengasuh di rumah tidak mengamalkan persekitaran selamat yang boleh menyebabkan risiko kesihatan dan kecederaan. Hasil kajian ini yang menunjukkan pengasuh memahami penyediaan asas persekitaran selamat bagi kanak-kanak yang diasuh. Hal ini demikian kerana mereka mempunyai pengalaman mereka bekerja sebagai pengasuh lebih daripada lima tahun, bahkan sudah ada yang mencapai lebih daripada sepuluh tahun menjadikan mereka mahir tentang keselamatan. Dengan pengalaman mereka sebagai pengasuh, berhadapan dengan kerenah dan kecederaan kanak-kanak telah menjadikan mereka faham akan penyediaan persekitaran selamat yang sepatutnya disediakan kepada kanak-kanak. Hasil ini adalah seiring dengan kajian oleh Bang (2005) yang menunjukkan bahawa walaupun skor yang tinggi diperolehi oleh pengasuh yang berpendidikan tinggi, namun apabila dilihat secara praktisnya, mereka yang mempunyai efikasi untuk mengamalkan dan kepercayaan tentang keselamatan yang tinggi lebih konsisten mengamalkan persekitaran selamat. Efikasi diri biasanya lahir daripada pengetahuan dan pengalaman yang dilalui oleh seseorang (Sarnon, 2011).

Walaupun bagaimanapun, kajian ini menunjukkan kurangnya amalan persediaan kecemasan dalam kalangan pengasuh tidak berdaftar. Sehubungan itu, adalah disarankan agar pihak pengasuh mempertingkatkan aspek tersebut. Oleh kerana pengasuh di rumah tidak mempunyai pekerja tambahan, adalah sangat penting untuk mereka sentiasa peka dengan keselamatan rumah terutama apabila berlaku kecemasan. Program-program yang menawarkan amalan persediaan kecemasan sangat baik jika dapat dijalankan oleh pihak kerajaan. Program yang lebih berkesan boleh melibatkan kerjasama dan pemantauan oleh pihak klinikal sepertimana satu kajian oleh Posner dan rakan (2004) yang menunjukkan kejayaan menerapkan amalan keselamatan dan persediaan kecemasan di rumah melalui program pendidikan yang dipantau oleh unit klinikal ED.

Di samping itu, usaha kerajaan untuk menggalakkan pendaftaran pengasuh di rumah yang mempunyai kanak-kanak melebihi empat orang adalah perlu terus dipertingkatkan. Ini bagi menjamin mereka untuk sentiasa mengambil serius aspek keselamatan. Pendaftaran pengasuh di rumah ini juga akan menjamin nisbah pengasuh dengan kanak-kanak yang lebih sesuai. Kajian oleh Vandell, & Wolfe (2000) menunjukkan bahawa apabila nisbah kanak-kanak dengan penjaga lebih rendah, kanak-kanak biasanya kelihatan kurang nakal dan tertekan; penjaga dapat menawarkan lebih banyak aktiviti yang dapat merangsang, menyokong dan

memberi perhatian. Akta Taman Asuhan Kanak-kanak 1984 (Akta 308) sendiri telah menetapkan bahawa pengasuh kanak-kanak terutama suri rumah yang menjaga antara empat dan sembilan kanak-kanak perlu berdaftar dengan JKM. Pihak JKM pula akan memberi latihan yang sewajarnya kepada mereka seperti Kursus Asas Permata Taska (Jabatan Kebajikan Masyarakat, 2017). Selain itu, pengasuh berdaftar akan dihubungkan dengan Persatuan Pengasuh Berdaftar yang akan memberi banyak manfaat terutama sebagai platform untuk perbincangan apa jua masalah yang berkaitan serta maklumat berkaitan kursus-kursus latihan. Apabila kakitangan lebih terlatih dan lebih baik, aktiviti kanak-kanak akan menjadi lebih pelbagai, maka penjaga lebih responsif. Ini akan mempengaruhi kualiti amalan kesihatan dan keselamatan yang lebih baik, dan kecederaan di tempat permainan dapat dielakkan (Vandell, & Wolfe, 2000).

Memandangkan hasil kajian mendapati ahli keluarga lain turut membantu menjaga kanak-kanak, adalah penting untuk memastikan bahawa individu yang mengambil alih peranan pengasuh walaupun hanya sementara, turut mempunyai pengetahuan berkaitan cara penjagaan bayi dan kanak-kanak dengan betul. Mereka perlu diberitahu bahawa pentingnya melaporkan jika terdapat sebarang kemalangan. Menurut kajian oleh *World Report On Violence And Health* (1999) kecederaan serius atau kematian dalam kalangan bayi dan kaank-kanak yang dijaga paling banyak disebabkan oleh kecederaan kepala atau kecederaan kepada organ-organ dalaman. Adalah dibimbangi jika ahli keluarga pengasuh tidak diberi pengetahuan, tidak mustahil boleh berlaku kecederaan yang mungkin dianggap perkara biasa dan langsung tidak diketahui oleh pengasuh tersebut. Selain itu juga, banyak kes yang menunjukkan penderaan fizikal dan seksual turut dilakukan oleh ahli keluarga pengasuh seperti suami atau anak dewasa. Oleh yang demikian, pengasuh di rumah perlu mempunyai sensitiviti untuk mengambil langkah berjaga-jaga dalam hal ini supaya tidak ada kes-kes penderaan fizikal dan seksual berlaku.

Selain itu, hasil kajian yang menunjukkan kenakalan kanak-kanak meningkatkan risiko, memberi impak bahawa dalam mendidik kanak-kanak, pengasuh harus diberikan pengetahuan berkaitan dengan perkembangan kanak-kanak. Ini adalah bagi mengelakkan pengasuh merasa tertekan dengan kerenah mereka hingga menjejaskan kualiti penjagaan. Walaubagaimanapun, keperluan untuk menjaga keselamatan kanak-kanak tidak bermakna menghalang perkembangan fizikal, emosi dan sosial kanak-kanak. Ramai yang silap menafsirkan antara keselamatan kanak-kanak sehingga kanak-kanak tidak dibenarkan untuk melakukan pelbagai perkara kerana bimbang akan berlakunya kecederaan. Jika dahulu, kanak-kanak bebas di biarkan bermain di halaman rumah, namun pada hari ini mereka tidak banyak peluang untuk bebas seperti itu. Risiko kanak-kanak bermain dan sejauh mana orang dewasa harus mengawalnya adalah isu yang kian disedari kini (Sandseter & Sando, 2016). Jika di lihat di negara Norway, Akta Tadika Norway menekankan peluang kanak-kanak untuk bermain, penerokaan, pengalaman bermakna, dan aktiviti yang selamat dalam persekitaran yang mencabar. Oleh yang demikian, pengetahuan tentang perkembangan kanak-kanak adalah penting dimiliki oleh setiap pengasuh kerana ia akan meningkatkan kemahiran dan membantu pengasuh berhadapan dengan tingkah laku yang dianggap nakal tanpa menjejaskan perkembangan kanak-kanak.

Hasil kajian yang turut menunjukkan bahawa perlunya kerjasama ibubapa dalam menjamin amalan persekitaran selamat, merupakan refleksi bahawa pengasuh mempunyai

kesedaran peri pentingnya hubungan baik dengan ibu bapa demi kesejahteraan kanak-kanak. Hubungan ibu bapa dengan perkhidmatan penjagaan kanak-kanak adalah salah satu komponen penting dalam kualiti penjagaan (Bennett, 2008). Walaubagaimanapun, melalui hasil kajian didapati bahawa hubungan baik yang terbina adalah bersifat kejiwaan, bukan bersifat hubungan pengasuh-ibubapa. Pengasuh tidak harus bimbang untuk memulakan perbincangan walaupun dengan jiran sendiri. Pertimbangan yang diberikan ke atas pengasuh seperti tidak mengambil anak lewat, tidak menghantar anak yang tidak sihat atau menyediakan ubatan bagi anak yang sakit adalah sangat membantu pihak pengasuh. Kajian temapatan sejak tahun 80an sendiri menunjukkan bahawa ibu bapa yang bergantung kepada pengasuh untuk menjaga anak mereka tanpa mengira kesesuaian keadaan pengasuh boleh mendatangkan risiko kemalangan terjadi kepada kanak-kanak (Kasim, 1989). Justeru, hubungan ibu bapa-pengasuh harus ditingkatkan bagi membantu saling bertoleransi antara mereka dalam aspek penjagaan.

KESIMPULAN

Persekitaran selamat perlu sentiasa dititik beratkan walaupun pengasuh tidak berdaftar mempunyai asas pengetahuan dan amalan yang baik tentang keselamatan. Pengasuh tetap perlu untuk meningkatkan ilmu pengetahuan dan kemahiran dalam mendidik kanak-kanak terutama pengendalian jika berlaku kecemasan. Pendaftaran dengan pihak berkuasa dianggap satu cara terbaik untuk memulakan langkah ke arah kualiti penjagaan pengasuh di rumah kerana isu keselamatan kanak-kanak adalah serius dan tidak boleh dipandang ringan. Hasil kajian ini yang turut menunjukkan wujudnya peranan ahli keluarga lain yang turut sama menjaga kanak-kanak perlu diteliti dengan serius bagi mengelakkan kejadian tidak diingini berlaku. Oleh yang demikian, ibu bapa harus memikirkan pelbagai aspek dan melihat keseluruhan nilai dalam keluarga pengasuh jika menginginkan anak mereka dijaga dengan penuh selamat, berkualiti dan bekeperibadian sepertimana yang diharapkan.

RUJUKAN

- Akta Taman Asuhan Kanak-kanak 1984 (Akta 308).
- Angela A.C, Jeon, S. & Marjorie, S.R. (2013). Health and Safety of Child Care Centers: An Analysis of Licensing Specialists' Reports of Routine, Unannounced Inspections. *American Journal of Public Health*, Vol. 103 (10),52-58.
- Bang, K. S.(2005). Attitude, Knowledge, and Practice of Safety and Related Factors of Teachers in Child Care Centers. *Korean Journal of Child Health Nursery*. Jan;11(1):43-53.
- Bennett, J. (2008). *Benchmarks for early childhood services in OECD countries*. IWP-2008-02, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence.
- Bradley, R.H & Vandell D. L. (2007). Child care and the wellbeing of children. *Pediatric Adolescent Medicine*. 161 (7):669-676.
- Davis, E. E., & Connelly, R. (2005). The influence of local price and availability on parents' choice of child care. *Population Research and Policy Review*, 24, 301–334
- Federal Interagency Forum on Child and Family Statistics. *America's Children: Key National Indicators of Well-Being*, Washington, DC: US Government Printing Office. http://www.childstats.gov/pdf/ac2013/ac_13.pdf. Diakses pada 3 November 2017

- Feierabend, A & Staffelbach, B. (2016). Crowding Out Reciprocity Between Working Parents And Companies With Corporate Childcare. *Human Resource Management*, September–October 2016, Vol. 55 (5)771–787
- Kamaruddin, K, Ibrahim, M.N., Muhammad, K., Nordin, A.B., & Samad, N. (2003) *Kajian Ke Atas Perlaksanaan Taska Di Malaysia: Implikasi Terhadap Polisi Dan Program Yang Disediakan*. Project Report. Universiti Pendidikan Sultan Idris
- Lee, M.B & Greig, J.D. (2012). A review of enteric outbreaks in child care centers: effective infection control recommendations. *Jurnal of Environmental Health*. 2008;71(3),24-32
- Leslie, L. A., Ettenson, R., & Cumsille, P. (2000). Selecting a child care center: What really matters to parents? *Child & Youth Care Forum*, 29, 299–322.
- Peyton, V., Jacobs, A., O'Brien, M., & Roy, C. (2001). Reasons for choosing child care: Associations with family factors, quality, and satisfaction. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 191–208.
- Posner, J.C., Hawkins, L.A., Garcia-Espana, F., & Durbin, D.R. (2004). A Randomized, Clinical Trial of a Home Safety Intervention Based in an Emergency Department Setting. *Pediatrics*; Volume 113 (6), 23-30.
- Rosenthal, M.S, Jeon, S., & Crowley, A.A (2016). Health and Safety in Family Day Care Homes: Association Between Regulatory Non-compliance and Lower Median Income *Maternal Child Health Journal* 20:984–992 DOI 10.1007/s10995-015-1883-y
- Rozmi Ismail, Ismail Maakip, Wan Shahrazad, Wan Azreena. 2002. Kanak-Kanak Dan Pengetahuan Mengenai Aspek-Aspek Keselamatan Diri. *Jurnal Psikologi Dan Pembangunan Manusia*. 18: 95-117.
- Rusmailani. 2014. Perkembangan Kognitif Kanak-Kanak: Perbandingan Antara TASKA di Lembah Klang. Tesis Dr. Fal, Pusat Penyelidikan Psikologi dan Kesejahteraan Manusia, Universiti Kebangsaan Malaysia
- Sandseter, E.B.H & Sando, O.J. (2016). “We Don’t Allow Children to Climb Trees” How a Focus on Safety Affects Norwegian Children’s Play in Early-Childhood Education and Care Settings. *American Journal of Play*, volume 8, (2), 54-62.
- Santrock, J. W. (2009). *Children*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Vandell, D. L. & Wolfe, B. (2000). *Child Care Quality: Does It Matter and Does It Need to Be Improved?* Institute for Research on Poverty Special.
- Waibel R, Misra R. Injuries to preschool children and infection control practices in childcare programs. *Journal of School and Health*;73(5):167-172.

1Norulhuda Sarnon,
1Maisarah Ali
1Ezarina Zakaria

1Pusat Psikologi dan Kesejahteraan Manusia
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600, Bangi,
Selangor
Email: norul@ukm.edu.my, allysyaamanda@gmail.com, ezaz@ukm.edu.my